

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К.Д. Ушинського»

Нерубайський академічний ліцей №1 Нерубайської сільської
ради Одеського району Одеської області

Одеський приватний заклад освіти «Тіква- Ор Sameax»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«МОДЕРНІЗАЦІЯ

**ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ»**

Одеса - 2024

УДК 371

ББК 74

Рекомендовано до друку Вченою Радою

Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Протокол № 11 від 29 лютого 2024 р.

Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти : збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 26-27 лютого 2024 року). Редколегія: І.А.Княжева, Т.І.Койчева, Т.Ю. Осипова, О. А. Галіцан, І. О. Бартенєва, І.С.Артемьєва, О.П.Ноздрова, П.П.Кинєва. Одеса: Університет Ушинського, 2024. 204 с.

Усі матеріали збірника подаються у редакції авторів.
Відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

© Кафедра педагогіки Університету Ушинського, 2024

© Нерубайський академічний ліцей № 1 Нерубайської
сільської ради,

Одеського району Одеської області, 2024

© Одеський приватний заклад освіти «Тіква - Ор
Самеах», 2024

СЕКЦІЯ: РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ
ОСВІТИ

14 І.А.Княжева, М.С.Доріч Формування гендерної ідентичності як завдання статевого виховання дітей старшого дошкільного віку	125
15. О.П.Ноздрова Формування професійно-педагогічних цінностей у майбутніх педагогів під час вивчення педагогічних дисциплін	133
16. І.О.Бартенєва Виховання толерантної поведінки особистості як необхідна складова підготовки сучасного вчителя	138
17. О.А.Галіцан, М.Ю.Штреблев Самоосвітня компетентність сучасного фахівця з фізичної культури і спорту	145
18. О.П.Ноздрова, В.П.Бойко Використання методу арт-терапії на уроках мистецтва в початковій школі	150
19. Є.В.Тягнирядно, К.В.Ноздрова Використання методів правової інформованості суспільства у системі громадянського виховання – вимога сьогодення	157
20. Г.Є.Брянський Формування творчого потенціалу майбутнього вчителя як внутрішньої передумови його творчої діяльності	171
21.Є.В.Тягнирядно Мовностилістичні вимоги до тестів нормативно-правових документів	178
22. Д.О. Кібіч Творчий розвиток учителя образотворчого мистецтва: ключові аспекти успішної педагогічної практики в новій українській школі	184
23. Г.С. Прокопенко Наочність як ефективний засіб у навчанні граматики англійської мови школярів	191
24.Л.В. Саєнко використання структурно - логічних схем у викладанні філософії	197

Ноздрова Оксана Павлівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

Бойко Варвара Петрівна

здобувач вищої освіти Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АРТ-ТЕРАПІЇ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Анотація. У дослідженні розкрито особливості та переваги арт-терапевтичних підходів; показано результативність і безсумнівну користь застосування арт-терапії в школі. Доведено, що арт-терапія в початкових класах може стати ефективною здоров'язберігаючою технологією, яку можуть використовувати не тільки психологи, а й вчителі.

Ключові слова: арт-терапія, початкова школа, мистецтво, здоров'язбережувальне середовище.

Вступ. У Державному стандарті початкової освіти вказано, що метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб. Це формування цінностей та розвиток самостійності, творчості, допитливості, що забезпечують її готовність до життя в демократичному й інформаційному суспільстві, продовження навчання в основній школі [3].

У типовій освітній програмі для закладів загальної середньої освіти під керівництвом О. Я. Савченко висвітлено, що метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних

компетентностей, необхідних для художньо-творчого самовираження в особистому та суспільному житті [2].

Одне з основних завдань сучасних уроків мистецтва - знімати нервово-психічні перевантаження, відновлювати позитивний емоційно - енергетичний тонус учнів. Разом з основними формами роботи з дітьми на уроках варто використовувати елементи арт-терапії. Вона створює позитивний психофізіологічний вплив на дитину, а крім цього впливає й на його духовне здоров'я [3].

Результати та обговорення. Арт-терапія — це вид психологічної корекції та психотерапії, заснований на мистецтві та творчості. Арт-терапія допомагає зняти психічну напругу та стрес, подолати тривожність і страхи, агресію та імпульсивність, а також гармонізувати внутрішній стан людини в різних вікових періодах [5].

Арт-терапія дослівно означає - лікування творчістю. Цей метод дозволяє висловлювати накопичені почуття, емоції та переживання безпечним чином. Вивчаючи твір мистецтва, школяр проводить певний самоаналіз внутрішнього стану, що допомагає розібратися в собі [2].

Засновники методу арт-терапії (А. Хілл, Л. Чампернон, М. Наумбург) зосереджували увагу на створенні необхідних умов для творчості, не втручаючись у процес створення образів [1].

М. Власюк виділяв такі види арт-терапії: музикотерапію, танцювальну терапію, драмотерапію, казкотерапію, бібліотерапію, маскотерапію, етнотерапію, ігротерапію, кольоротерапію, фототерапію, лялькотерапію, оригамі тощо [2]. Це було зроблено для того, щоб довести освітянській спільноті, що уроки з елементами арт-терапії у початковій школі допомагають доторкнутися до внутрішнього світу дітей; безсловесно зрозуміти переживання учнів, оцінити психологічний стан школярів. Адже, ще у далекому минулому філософи Піфагор та Платон вважали музику кращим лікувальним засобом; розглядали позитивний вплив музики на

людину, надаючи їй роль ефективного засобу виховання гармонії в людині [2].

Наприклад, музикотерапію доцільно використовувати на таких етапах уроку мистецтва: слухання музики, розучування пісні, рух під музику. Також можна проводити рефлексію під ненав'язливий музичний супровід, що буде активізовувати пам'ять та уяву учнів.

Музична терапія широко використовується з метою надання соціально-психологічної допомоги та підтримки тим, хто відчуває самотність, невпевненість в собі, закомплексованість. Це профілактика ряду соматичних захворювань, а також засіб полегшення страждань, реабілітації після перенесених захворювань чи травм [5].

Ч. Кохлер визначав музикотерапію як процес, у якому застосовується музика та всі сторони її впливу — фізична, емоційна, інтелектуальна, соціальна, естетична та духовна з метою покращення чи збереження здоров'я людини. Музикотерапія може бути засобом профілактики, реабілітації, лікування [4].

Сприйняття музики - це складний психічний процес. З одного боку, це елементарне акустичне сприймання звукових сигналів як щось таке, що ми чуємо та що діє на органи слуху. З іншого — це процес пізнання уявленого художнього змісту в музичній матерії. Сприймаючи музику, людина виражає своє емоційне "я". В свідомості відтворюються переживання, образи та думки, втілені композитором у музичному творі [1].

У дослідженні ми визначили, що програми музичних творів будуються на основі поступової зміни настрою, динаміки та темпу з урахуванням їх різного емоційного навантаження.

- Перший твір має формувати певну атмосферу для всього заняття, проявляти настрій учасників групи. Це спокійний твір, який відрізняється розслаблюючою дією.

- Другий твір – динамічний, драматичний, напружений, несе основне навантаження. Його функція полягає в стимулюванні інтенсивних емоцій, спогадів, асоціацій проєктивного характеру з особистого життя людини.

- Третій твір має зняти напруження та створити атмосферу спокою. Він може бути спокійним або навпаки, енергійним, який дає заряд бадьорості, оптимізму, енергії [2].

Дослідник Джеймс Л. Корнінг виділяв такі види музикотерапії:

- **Рецептивна музикотерапія** відрізняється тим, що учень у процесі музикотерапевтичного сеансу не бере в ньому активної участі, займаючи позицію простого слухача.

- **Активні методи музичної терапії** засновані на активній роботі з музичним матеріалом: інструментальна гра, спів.

- **Інтегративна музикотерапія** поряд з музикою задіює можливості інших видів мистецтва: малювання під музику, музично-рухливі ігри, пантоміма, пластична драматизація під музику, створення віршів, малюнків, оповідань після прослуховування музики [4].

Професор К. Брассія виділяв такі відмінності між навчанням музики та музикотерапією:

- Навчання музики є закритим однонапрямленим навчальним процесом, натомість музикотерапія є процесом відкритим, який передбачає експериментування, взаємодію і розвиток.

- Зміст музичної освіти поділено на теми, наперед визначені навчальною програмою; зміст музикотерапії є динамічним і може витворюватися у процесі.

- Діяльність при навчанні музики планується таким чином, щоб удосконалити виконання та вивчення музичного твору; у музикотерапії якість виконання розглядається через призму досягнення терапевтичного ефекту [3].

Наприклад, для розвитку ритмічного відчуття на уроках музичного мистецтва в початковій школі діти придумували слова з заданому ритмі (тема: «Музика навколо нас», 1 клас). Вони створювали ритмічну відповідь на ритмічне запитання.

Ми запропонували учням дидактичну гру «Відгадай пісню за ритмом», де вчитель демонстрував ритмічний малюнок пісні «Ой у лісі калина». Учні з задоволенням під цю ж пісню імпровізували ритмічний акомпанімент.

На цьому ж уроці учні під час читання вірша з паузами «Україна, мій рідний край», старанно демонстрували завдання вчителя – простукати придуманий ритм до вірша. За активної форми арт-терапії школярі самі створювали продукти творчості: малюнки, оповідання, колажі, брали активну участь у театральних та музичних виставках тощо. Надзвичайно важливо було навчити дитину пізнавати саму себе, бачити прекрасне, сприймати навколишній світ, правильно висловлювати свої думки.

Прикладом театральних-драматичних завдань була інсценізація пісень «Два півники», «Ходить гарбуз по городу» (1 клас, тема «Народний фольклор»). Під час театралізованих перевтілень учні ставали учасниками гри.

Хочемо зазначити, що на уроці музичного мистецтва у початковій школі (2 клас, тема «Музичний світ навколо тебе») для розвитку звуковисотного й інтонаційного слуху учні виконували наступні завдання вчителя :

- 1) необхідно створити мелодію вашого імені;
- 2) створити «Музичну казку», де герої, з якими діти зустрінуться в музичному мандруванні, будуть передавати почуття радості, суму, спокою, упевненості тощо. Діти для цього використовували інструменти для шумового оркестру.

У дослідженні ми визначили, що арт-терапія – це здоров'язбережувальне середовище на уроках в початковій школі. Її складові: це музикотерапія, фольклорна арт-терапія,

вокалотерапія, драматерапія, кольоротерапія тощо. За допомогою методів арт-терапії створюється психологічний клімат на уроках в початковій школі; приємні емоції тонізують центральну нервову систему, стимулюють дихання та кровообіг. Наведемо приклад використання арт-терапії на уроках образотворчого мистецтва у початковій школі.

Ми у дослідженні довели, що на уроці з образотворчого мистецтва (1 клас, тема «Дивовижний світ природи») арт-терапевтична вправа «Каракулі» сприяла оптимізації міжособистісного та внутрішньо-групового спілкування, групової згуртованості, розвитку й вдосконаленню комунікативних навичок. Ця вправа налаштовувала на прояв взаємної емоційної підтримки.

У дослідженні ми зазначили, що техніка «каракулі» мала діагностичну спрямованість і сприяла дослідженню людиною власних почуттів, переживань, а також зняттю м'язових, емоційних напружень, розслабленню.

Техніка «каракулі» розвивала сферу творчого потенціалу особистості, сприяла особистісному зростанню людини, підвищенню її впевненості у власних можливостях. Дана образотворча техніка в поєднанні з музикою спонукала особистість дитини до саморозкриття, дослідженню власного емоційного стану, розвитку творчої уяви.

Пропонуємо у дослідженні опис вправи «каракулі»: учасникам пропонувалося вибрати папір і образотворчі матеріали за бажанням. Необхідно було послухати ритм і настрої музичного твору; уявити собі образ, про який розповідала музика; потім зобразити його експресивно (за допомогою каракулів, ляпок, ліній, крапок, плям, відбитків тощо).

На етапі обговорення учні розповідали про свій малюнок; відзначали, чи вийшло передати задуманий образ, чи вийшло у них що-небудь несподіване; на що малюнок міг бути схожим; що позначав обраний для малюнка колір. Інші учасники

терапевтичної групи теж підключалися для обговорення й інтерпретації робіт, розповідали про свої враження від творчого процесу, відзначали емоційний клімат у класі.

Або ж наведемо приклад арт-терапевтичної вправи «Дозволяю собі грати» на уроках образотворчого мистецтва в початковій школі (2 клас, тема «У казки в гостях»). Для роботи ми використовували аркуші паперу й образотворчі матеріали: акварель, гуаш, крейду, ручки, олівці. При малюванні «не тією рукою» (лівою рукою) розкривалися нові почуття, з'являлися нові уміння, учні ставали більш спонтанними.

Ми у дослідженні могли спостерігати за допомогою арт-терапії прояв прихованих дитячих страхів і переживань, або, навпаки, прояв світлих і безтурботних образів. Образотворче мистецтво дозволила дітям відчувати й зрозуміти себе; навчило вільно висловлювати свої думки й відчуття, звільняючись від негативних емоцій і переживань.

Висновки. Арт-терапія є формою корекції емоційного стану, якою можна користуватись для зняття накопиченої психічної напруги та для того, щоб заспокоїтись чи просто зосередитись. Творчість дитини реалізована у процесі арт-терапії дає можливість висловити та відтворити внутрішні почуття, переживання, сумніви, конфлікти та сподівання шляхом вираження враження про музичний твір і здатна виражати неусвідомлюваний зміст психічного життя.

Урок мистецтва у початковій школі має не тільки дидактичну та виховну функції, а ще й профілактичну, демонструючи внутрішній світ учнів.

Література

1. Гельбак А. М. Музикотерапія як освітня інновація // Психологія: від теорії до практики : інноваційні технології в роботі практичного психолога. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (7 червня 2018 року). Тернопіль, 2019. С.44.

2.Замелюк М. І., Магдисюк Л. І., Ольхова Н. В. Арт-терапія як засіб творчої самореалізації особистості.//Психологія: реальність і перспективи. № 10. 2019. С. 51-58.

3.Мішеченко В., Пішун С. Музичне мистецтво в структурі інтегрованих занять в початковій школі // Молодь і ринок.№6. 2018. С.89-90.

4.Музикотерапія в Україні : збірник статей / Заг. ред. О.Львова, О.Вознесенської. Випуск 1. Львів : ПП «Видавництво «БОНА», 2018. 76 с.

5.Сидоренко Т. Арт-терапія як необхідна складова педагогічної діяльності в інклюзивній мистецькій освіті // Перспективи та інновації науки. № 14 (32). 2023. С.45-46.

Тягнирядно Євгенія Василівна

*кандидат педагогічних наук, доцентка, професорка кафедри
мовної підготовки*

*Одеського державного університету внутрішніх справ, Одеса,
Україна*

Ноздрова Катерина Віталіївна

*здобувач вищої освіти, спеціальності «Право» інституту права
та безпеки*

*Одеського державного університету внутрішніх справ, Одеса,
Україна*

**ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ПРАВОВОЇ
ІНФОРМОВАНOSTІ СУСПІЛЬСТВА У СИСТЕМІ
ГРОМАДЯНСЬОГО ВИХОВАННЯ - ВИМОГА
СЬОГОДЕННЯ**

Анотація. У дослідженні зазначено про запровадження методів практичної юридичної освіти для підвищення ефективності правового виховання майбутніх фахівців юридичної галузі; формування у них навичок самостійної роботи, що підвищило рівень їхньої кваліфікації; виховання належного рівня правової культури, що забезпечило